

Una transparència real

Daniel Faura
*President del Col·legi de Censors
Jurats de comptes*

El repte més immediat que tenen en aquests moments els nostres gestors públics és reduir amb urgència els dèficits acumulats i el deute compromès. Just ara quan el creixement econòmic es redueix i fa que els ingressos de les administracions públiques siguin limitats. I això en un moment en què creix entre la ciutadania l'exigència de millors serveis i en el qual es constata que les retallades de serveis bàsics, a més d'injustes, són també un recurs esgotat.

Així, doncs, amb independència d'ideologies o d'accentos en la gestió, aquesta reducció de dèficits només pot venir de la simplificació de la burocràcia, de la reducció de costos de funcionament dels propis governs i de l'impuls de la innovació.

El bon govern exigeix avui, més que mai, que els gestors públics actuïn amb transparència real, i això significa posar a la disposició dels ciutadans informació útil, rellevant i accessible. Un fet que va molt més enllà de la simple publicació de dades en una pàgina web i que ha de convertir-se en un autèntic retiment de comptes sobre la naturalesa, la destinació i l'impacte social dels recursos gestionats. Una nova cultura en què la transparència dels gestors públics sigui un dels pilars del seu comportament i no només la nova paraula de moda per destacar la bona feina realitzada. Dissortadament, no sembla que a Espanya les coses vagin per aquest camí.

La Llei de Transparència que es va aprovar fa dos anys encara no disposa d'un reglament que la desenvolupi i estableixi les sancions corresponents, la qual cosa permet que, sense cap conseqüència, no es compleixin alguns dels seus punts fonamentals, com l'obligació de publicar els contractes realitzats pels serveis públics.

La falta de recursos econòmics i humans en els organismes responsables de controlar els comptes públics sembla una situació difícil de millorar a curt termini. Les aliances d'aquests òrgans amb les corporacions professionals i la potenciació de la col·laboració amb els auditors independents contribuirien a aconseguir el ple compliment de la seva funció i a l'efectivitat de la tan necessària i exigible

Els càrrecs han de ser persones íntegres, amb uns valors, que busquin el be comú i no lucrar-se il·lícitament dels recursos públics

transparència en benefici de l'interès públic.

La ciutadania vincula la transparència i el retiment de comptes amb la lluita contra la corrupció. Desgraciadament, el frau, la corrupció i la falta d'integritat en la gestió d'institucions públiques i privades és avui una realitat molt present en el nostre entorn. L'ètica i els valors han de tenir sempre una posició indiscutiblement rellevant en l'agenda permanent de la nova gestió. Això implica establir controls interns i externs que assegurin el seu compliment. En una època marcada per tantes campanyes electorals cobra especial importan-

cia l'ètica i la conducta exemplar dels governants que treballen gràcies als nostres impostos. Actualment detectem, com una tendència que va a més, la importància que qui ocupa un càrrec públic es comporti de forma exemplar. Aquests càrrecs han de ser persones íntegres, amb uns valors, que busquin el be comú i no lucrar-se il·lícitament dels recursos públics.

D'aquí la necessitat d'una Llei d'Auditories Públiques, llargament promesa per alguns partits, però que mai s'ha arribat a concretar. Avui gairebé cap municipi de més de 50.000 habitants se sotmet a auditories externes. L'única excepció –des de fa més de 20 anys– és l'Ajuntament de Barcelona. Les auditories públiques municipals es produeixen en altres països europeus i s'ha de valorar que la despesa en aquestes suposa una inversió per tenir una informació fiable, i no una despesa. En aquestes auditories locals alguns municipis catalans ja fan públic de manera transparent, en els últims anys, a què dediquen el seu pressupost. Tot i això, el control dels comptes públics en molts ajuntaments continua sent més discrecionalitat que altres administracions i on més es pot millorar la legislació actual.

Tot i que la funció principal de l'auditoria no és detectar el frau, un control adequat dels recursos públics i una política real de transparència amb verificacions fetes per professionals independents dificultarien la seva comissió en gran manera. Finalment, és recomanable en les administracions ser més transparents tant en la contractació de serveis com en el control de la despesa. Per això, és clau aprofitar els coneixements i les habilitats que pot aportar la figura del auditor.

Sobre les cooperatives de treball associat

José Luis Gómez Arbona
Jutge

Des dels seus orígens i fins a l'actualitat la societat cooperativa s'ha caracteritzat respecte d'altres fenòmens associatius pel fet que els seus membres són al mateix temps treballadors de la societat i propietaris d'aquesta i, com a tals, prenen democràticament les decisions que afecten la seva societat. Entre les activitats a realitzar per la cooperativa i per tant pels seus integrants s'ha incorporat modernament la que consisteix en la realització de la feina pròpia de l'activitat d'un tercer en les instal·lacions d'aquell tercer. Aquesta figura s'anomena *cooperativa de treball* i els seus integrants realitzen l'activitat amb subordinació a uns encarregats i perceben mensualment una quantitat per l'activitat que realitzen de manera aparentment semblant als treballadors per compte aliè. Tanmateix i de conformitat amb la naturalesa pròpia de la figura de la societat cooperativa, aquesta és una expressió d'autoocupació col·lectiva i els seus integrants, a diferència dels treballadors per compte aliè, no perceben la quantitat mensual en concepte de sou, sinó com un anticipi del retorn cooperatiu que és l'import que els socis cooperativistes obtindran al final de l'exercici (després d'haver-se satisfet els impostos i d'haver-se dotat els fons), i els seus encarregats són també socis cooperativistes que assumeixen formalment aquelles funcions a efecte de garantir la correcta coordinació dels cooperativistes i l'obtenció de resultats productius previstos (de manera i per raons similars a la subordinació del soci cooperativista als membres dels òrgans gestors de la cooperativa).

La relació entre la cooperativa i els seus socis treballadors no és laboral, és a dir, no és una rela-

ció de dependència i retribució per una activitat els resultats dels quals tenen efecte sobre el patrimoni de l'ocupador, sinó que es tracta d'una relació de tipus societària i no es regula per la normativa laboral sinó per una normativa pròpia de la figura de la cooperativa (com és l'actual Llei núm. 12/15 de cooperatives de Catalunya i anteriorment la Llei núm. 4/83) que contenen normes específiques per a aquesta figura com són les referents a l'ingrés dels socis, règim disciplinari, jornada, descans, festes i vacances, causes de baixa obligatòria i, en especial, les que es refereixen a la gestió democràtica de la societat cooperativa. Ara bé, quan aquesta participació democràtica falla i la finalitat de la cooperativa és la d'actuar com un mer instrument per a l'obtenció de treballadors per al tercer perceptor del servei, i els socis cooperativistes són tractats pels òrgans gestors de la cooperativa i pels socis cooperativistes que fan funcions d'encarregats no com a socis sinó com a treballadors per compte aliè, es produeix el que s'anomena un *frau de llei* en fer servir una normativa per aconseguir uns objectius que no són els propis d'aquella normativa i que a més són contraris a una altra normativa que es tracta d'eludir i que en aquest cas és la normativa laboral que regula la cessió de treballadors amb uns requisits i unes garanties pròpies de la condició de treballadors per compte aliè que tenen aquells amb les seves notes de dependència, retribució i alienitat en els resultats que són estranys al cooperativisme i que suposen de manera habitual l'abaratiment del cost de la mà d'obra en perjudici del treballador en aspectes com les cotitzacions a la Seguretat Social, baixes laborals, quantitats a percebre en cas de cessament de l'activitat i, inclòs, la remuneració de l'activitat, i que també suposa la no-aplicació de les causes i mecanismes legals de control del cessament de l'activitat són propis de la cooperativa i que poden redundar en una major pressió sobre el treballador perquè millori el seu rendiment.

Les conseqüències d'aquest frau seran similars a les que resulten de l'aplicació de l'article 43 de l'Estatut dels Treballadors per al cas de cessió encoberta de treballadors, però resultaran de l'aplicació del que disposa l'article 6.3 del Codi Civil espanyol d'aplicació general i que indica que en cas de frau de llei s'aplicarà la normativa que s'hagués intentat eludir i que és la normativa laboral amb la consegüent facultat dels cooperativistes de demandar el pagament dels sous establerts en conveni, de les cotitzacions a la Seguretat Social corresponents a un treballador per compte aliè, i indemnitzacions per baixes i acomiadament, i això tant respecte de la cooperativa com de l'empresa perceptora dels serveis de la cooperativa quan aquesta estigués almenys al corrent de les circumstàncies fraudulentament concurrents i en concret de la situació d'explotació dels cooperativistes.

Aquest frau de llei que considerem que afecta els integrants dels sectors més febles de la societat i en concret treballadors immigrants que poden ser donats d'alta a la Seguretat Social amb la quota de cotització més baixa i sense que es considerin mesures de protecció que s'han d'habilitar expressament en cas del cooperativista en tenir un posició similar a la de l'autònom, i pot arribar a tenir rellevància penal com a constitutiva d'un dels delictes contra els drets dels treballadors que s'inclou al Capítol XV del Llibre II del Codi Penal en cas que mitjançant engany o abús de situació de necessitat s'imposi als treballadors l'obligació de ser membres d'una cooperativa però sense informar-li dels seus drets com a tal ni permetre l'exercici d'aquest, i deixant-li en condicions que perjudiquin, suprimeixin o restringeixin els drets que a aquell se li reconeguin en disposicions legals o convenis col·lectius.

Tot això ens obliga a reflexionar sobre el tipus de societat en què volèm viure i, en concret, als integrants dels organismes i institucions que disposem d'eines i tenim l'obligació de prevenir i eradicar fenòmens com el que estem considerant.